

IV. Т Р У Д

Разпределението на заетите лица по отрасли (табл. 1) е извършено според дейността, в която са зети лица-та. Лицата, занимаващи се предимно с лечебна дейност в системата на Медицинска академия (табл. 1 и 2), се включват в отрасъл „Здравеопазване, социално осигуряване, физкултура, спорт и туризъм“.

Данните за средния годишен брой на персонала са взети от годишните отчети на предприятията, учрежденията и организациите.

Разпределението на персонала по отрасли е извършено въз основа на отрасловата принадлежност на предприятията, учрежденията и организациите, в които са зети.

В табл. 1 и 2 лицата, зети в дейностите „Събиране на диворастващи и недървесни продукти“ и „Лов, спортен риболов“ до 1985 г. вкл., са посочени в отрасъл „Други отрасли на материалното производство“, а от 1986 г. — в отрасъл „Горско стопанство“. Зетите в селскостопанската авиация до 1985 г. вкл. са отнесени в отрасъл „Селско стопанство“, а от 1986 г. в отрасъл „Транспорт“. Промяната е извършена съгласно Класификатор „Отрасли на народното стопанство — 1986 г.“ В останалите таблици тези промени на отраслите са отразени от 1987 година.

В данните за средния годишен брой на персонала са включени всички зети лица в предприятията, учрежденията и организациите, които получават работна заплата. Не са включени зетите лица в частните стопанства и предприятия, религиозните учреждения и организации.

Различието между средния годишен брой на персонала, поместен в раздел „Труд“ и останалите отраслови раздели се дължи на включването в настоящия раздел на зетия персонал в транспортната, строителната и другите дейности към общинските съвети, а до 1989 г. вкл. и зетия персонал в асоциациите, стопанските обединения и комбинати.

Средният годишен брой на персонала е получен като средна аритметична от средносписъчния брой през отделните месеци (тримесечия), разделен на броя на календарните месеци (тримесечия). За отделните месеци този брой е получен като средна аритметична от общия брой на персонала по списък за всеки календарен ден, разделен на броя на календарните дни. В списъчния състав на персонала са включени всички онези лица, които са в трудови договорни отношения с предприятието или учреждениято, и онези, които са зети най-малко един ден в основната дейност на същото и най-малко 5 дена в извънсновната дейност на предприятието или учреждениято.

В броя на работниците е показана онази част от персонала в основната дейност на предприятието от материалното производство (промишлени, строителни, селскостопански, транспортни, търговски и др.), която непосредствено участва в производствения процес.

Намалението на работниците в сферата на материалното производство и в отрасъл „Търговия, материално-техническо снабдяване и изкупуване“ за 1986 г. е вследствие включването на управителите на магазини, заведения за обществено хранене и други търговски обекти в една от съответните категории ръководен персонал, специалисти или работници в зависимост от категорията на обектите. До 1985 г. вкл. всички управители са отнасяни в категорията работници.

Наблюдението на персонала към определена дата (1. 08.) не обхваща зетите в религиозните учреждения и организации, частните стопанства и предприятия.

В данните за зетите специалисти се включват само тези специалисти, които се числят в списъчния състав на персонала, в държавни, кооперативни и обществени предприятия, учреждения и организации, включително и в спомагателните им стопанства, независимо от изпълняваната от тях работа. Не са включени специалистите, които не работят, както и тези, упражняващи свободни професии, и други.

За специалисти се считат онези лица, които имат диплома (свидетелство, удостоверение) за завършено висше, полувисше и средно специално образование и приравнените към тях с правителствени документи.

Разпределението на специалистите по отрасли на националната икономика е извършено въз основа на отрасловата принадлежност на предприятията, учрежденията и организациите, в които работят.

Данните за персонала по категории и групи длъжности (табл. 3) са в съответствие с класификацията на персонала, влязла в сила от 1.01.1986 г. и номенклатурата на длъжностните наименования от 1988 година.

Към работниците, зети с ръчен труд, са отнесени тези, които изпълняват ръчно спомагателни функции по обезпечаване на нормалната работа на машините и механизмите, както и работниците, които изпълняват работата си само ръчно без или със помощта на такива средства, които нямат механично или друго задвижване.

Към работниците, зети с физически тежък труд, са отнесени онези работници, чийто ръчен труд е свързан системно с физическо натоварване, с постоянно придвижване на тежести, с неудобна принудителна поза, с постоянно статично напрежение и разход на енергия над допустимите норми за мъже и жени, както и работниците, зети с ръчен труд, който се извършва при отблъскващи, монотонни и други специфични условия, свързани с неблагоприятни въздействия от емоционално и психическо естество.

За трудови злополуки се считат всички травматични увреждания, станали през време, във връзка или по повод на извършената работа, както и всяко увреждане на здравето състояние, настъпило в резултат на работа при извънредни обстоятелства или ненормални за дадената професия условия, ако са довели до временна нетрудоспособност, инвалидност или смърт. Към трудовите злополуки се приравняват и професионалните заболявания, ако са довели до загуба на работни дни.

Честотата и тежестта на трудовите злополуки са представени чрез изчислението на коефициенти, а именно:

$$\text{коефициент на честота} = \frac{\text{брой на злополуките}}{\text{среден списъчен брой на зетите}} \cdot 1000,$$

$$\text{коефициент на тежест} = \frac{\text{брой на загубените работни дни}}{\text{брой на възстановените злополуки (при които е възстановена трудоспособността на пострадалите лица)}}$$